



Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 329 90 19
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
11 april 2017

Ons kenmerk
PK40/17.0002135

Contactpersoon
Henk van Boxtel

Onderwerp
Milieujaarverslag 2016

Datum uw brief

Doorkiesnummer
(024) 3292430

Geachte leden van de Raad,

In bijgaand Milieuverslag 2016 geven wij u een weergave van onze inspanningen en resultaten op het gebied van het milieu. Hiermee geven wij invulling aan de wettelijke rapportageplicht op grond van de Wet milieubeheer. Vanwege het Verdrag van Aarhus heeft de gemeente een algemene informatieplicht naar burgers. In dit verband is het verslag uitgebreider dan de wettelijke verplichting op grond van de Wet milieubeheer en publiceren wij het verslag op internet.

Het verslag zal worden gepubliceerd op www.milieujaarverslagnijmegen.nl.

Hoogachtend,
college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

mr. drs. A.H. van Hout

1. Klimaat en Energie

1. Duurzaamheidsbeleid

In de Duurzaamheidsagenda 2011-2015 en de nota "Duurzaamheid in uitvoering 2013-2017" zijn de doelstellingen benoemd: de gemeente Nijmegen is een klimaatneutrale organisatie in 2015 en energieneutraal in 2030. De stad Nijmegen is energieneutraal in 2045.

Om deze doelen te realiseren zetten we in op vijf sporen:

1. een energieneutrale stad (inzetten op energiebesparing en duurzame energiebronnen als zon, wind en groengas);
2. een klimaatneutrale organisatie (duurzaam inkopen, energiezuinige gebouwen, volledig wagenpark op groengas);
3. een duurzame economie (stimuleren van innovatie op het gebied van duurzame energie, creëren van groene werkgelegenheid);
4. duurzame mobiliteit (schone en duurzame brandstoffen, stadsdistributie, investeren in fiets en OV);
5. duurzame stedelijke ontwikkeling (duurzaam bouwen, klimaatbestendige wijken, werken aan compacte verstedelijking).

We willen dit concreter maken door gemeentebreed een netto energiebesparing van 2,5% per jaar te realiseren op het totale gas- en elektriciteitsverbruik. Om na te kunnen gaan of deze doelstelling daadwerkelijk wordt gehaald, moet de gemeente een goed beeld krijgen van het energieverbruik van de eigen organisatie, maar ook van de gehele stad.

In 2013 hebben we de nota "Duurzaamheid in uitvoering 2013-2017" vastgesteld. In deze nota hebben we beschreven wat we in de afgelopen periode hebben bereikt, waar we nu staan en welke kansen we zien om onze stad nog verder te verduurzamen. Onze ambitie om nationaal koploper te zijn, maken we waar.

Green Capital 2018

Nijmegen mag zich in 2018 een heel jaar lang European Green Capital noemen: de duurzaamste stad van Europa! De Europese Commissie heeft Nijmegen dit jaar met deze prijs voor onze inspanningen voor de verbetering van het milieu beloond. We hebben de titel vooral gewonnen vanwege de vele duurzame projecten en onze hoge participatiegraad. Die projecten onderneemt de stad samen met inwoners, woningcorporaties, scholen, bedrijven en andere organisaties. In 2018 speelt Nijmegen een voortrekkersrol op het gebied van duurzaamheid.

We hebben weer op de steun van de Duurzame Estafette kunnen rekenen en een aantal Nijmegenaren is naar Ljubljana in Slovenië gereisd om de presentatie aan de internationale jury bij te wonen en aandacht te geven aan het duurzame estafettestokje. Het estafettestokje is nog altijd een symbool voor duurzaamheid: om de paar weken krijgt de ontwikkelaar van een nieuw duurzaam initiatief het estafettestokje in bezit en die mag het stokje weer doorgeven aan een volgende initiatiefnemer.

1.1 Energieverbruik

We hebben inzicht in het energieverbruik van de stad Nijmegen. Het fossiele energieverbruik van de stad is over de periode 2008-2015 met 15% afgenomen. De grootste afname is het gevolg van verminderd energieverbruik bij bedrijven. Dit is deels te wijten aan de economische crisis, maar niet geheel, want het verbruik daalde verhoudingsgewijs sterker dan economische indicatoren zoals werkgelegenheid. Het verbruik van huishoudens neemt licht af ondanks een toename van het aantal inwoners in de stad.

Bron data: Energie in Beeld, Liander

2. Spoor Energieneutrale stad

- Per 2016 hebben we de Premiereregeling Energiebesparende Maatregelen (PEM) voor particulieren beëindigd. Tegelijkertijd hebben we de Duurzaamheidslening voor particuliere woningeigenaren uitgebreid, zodat nieuwbouwwoningen ook in aanmerking komen. Ook non-profit instellingen kunnen geld lenen om hun panden energiezuiniger te maken.
- In 2016 is met de bouw van de vier windturbines van windcorporatie Windpower gestart en in december zijn ze inwerking getreden.
- Inmiddels zijn in de Waalsprong en Waalfront 4.188 woningequivalenten aangesloten op het warmtenet. Samen krijgen ze 0,11 Peta Joule aan warmte geleverd in plaats van aardgas. Ook is de verkenning uitgevoerd om het warmtenet door te trekken naar het stationsgebied en daaruit blijken voldoende kansen.
- We hebben samen met de woningcorporaties een onderzoek gedaan naar duurzame alternatieven voor aardgas voor de huurwoningen en hebben deze per stadsdeel in beeld gebracht.

- Regionaal Loket Duurzaam Wonen Plus

Het loket Duurzaam Wonen Plus is het aanspreekpunt voor inwoners die op zoek zijn naar informatie over het verduurzamen van hun eigen huis, zoals het aanschaffen van zonnepanelen of het isoleren van hun woning. Het loket geeft gratis onafhankelijk en persoonlijk advies, informatie over duurzame maatregelen én financieringsmogelijkheden. Sinds oktober is het Loket Duurzaam Wonen geregionaliseerd, waardoor niet alleen woningeigenaren uit Nijmegen maar ook uit gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar en Wijchen bij het Loket terecht. Inwoners kunnen het loket bezoeken of surfen naar het digitale loket www.duurzaamwonenplus.nl. Met de regionalisering van het loket is een doel uit het landelijk SER Energieakkoord gerealiseerd. De regionalisering is mede tot stand gekomen door een financiële bijdrage van de rijksoverheid.

- Duurzaamheidslening als alternatief voor subsidie

Per 2016 hebben we de Premiereregeling Energiebesparende Maatregelen (PEM) voor particulieren beëindigd. Hoewel de subsidieregeling is gestopt lijken particuliere woningeigenaren onverminderd aandacht te hebben voor het energiezuiniger maken van de woning. Mensen maken gebruik van de Duurzaamheidslening, zij het minder dan van de PEM, maar niet iedereen wil of hoeft immers te lenen om te investeren in een zuinigere woning. Ook bij het Loket Duurzaam Wonen blijven mensen zich melden voor vragen advies en is het aantal contactmomenten nog steeds gemiddeld 100 per maand.

- Windmolens draaien

In 2016 is met de bouw van de vier windturbines van windcorporatie Windpower gestart en in december zijn ze inwerking getreden. Windpower Nijmegen is een organisatie van burgers die duurzame energie willen realiseren in de regio Nijmegen. De coöperatie - bestaande uit ruim 1.500 leden - heeft 3,5 miljoen eigen vermogen opgebouwd, waarmee de financiering van de turbines rond is gekregen.

- Energieafspraken woningcorporaties

In 2016 had 37% van de corporatiewoningen een label A of B. In 2015 was dat nog 32%.

In december hebben we met de zeven corporaties en de huurdersbelangenverenigingen de prestatieafspraken ondertekend. Het geheel van afspraken over duurzaamheid heeft Nijmegen de landelijke "StookjeRijktrofee 2016" opgeleverd vanwege de groenste prestatieafspraken. De landelijke ambitie om sociale huurwoningen in 2020 gemiddeld energielabel B te krijgen, halen de Nijmeegse corporaties. Een aantal van hen sneller. In de overeenkomsten is de afspraak vastgelegd dat een tripartite proces wordt gestart waarin de partijen samen scenario's ontwikkelen, die zicht geven op de haalbaarheid van een energieneutrale huurwoningvoorraad.

Ook dit jaar hebben we de woningcorporaties weer ondersteund bij het versneld verduurzamen van de sociale huurwoningen, en hebben we hiervoor in 250.000 euro in programma Duurzaamheid gereserveerd. We hebben de woningcorporaties gevraagd plannen in te dienen, waarin ze extra of versnelde inspanningen ten opzichte van de huidige plannen doen, om sociale huurwoningen in Nijmegen te verduurzamen.

We hebben dit jaar Talis en Portaal een bijdrage toegekend. Talis heeft dit jaar drie hoogbouw-complexen in de Aubade-, Symfonie- en Nocturnestraat in Neerbosch Oost grootschalig gerenoveerd. De 224 woningen stijgen met de geplande maatregelen van een energielabel G/F naar energielabel B. Talis heeft een projectvoorstel ingediend, waarmee de woningen een energielabel A bereiken. Voor dit extra stuk hebben we een financiële bijdrage geleverd.

Portaal wil twee seniorencomplexen met energielabels D/E in de wijk Zwanenveld renoveren tot Nul-op-de-Meter (energienotaloze) wooncomplex. De 131 woningen worden tevens levensloopgeschikt gemaakt. Om beide complexen naar NOM te krijgen zijn innovatieve aanpassingen aan het gebouw nodig, die extra investeringen vragen. Portaal moet het dakoppervlak vergroten (ten behoeven van zonnepanelen), zonnepalen aanbrengen in de gevel, de installaties (warmtepomp) aanbrengen in de gevel zodat dit niet ten koste gaat van de woonruimte en het aanbrengen van een compact isolatiesoort zodat de doorgangen voldoen aan de eisen van levensloopbestendigheid

In 2016 zijn Standvast Wonen en De Gemeenschap aan de slag gegaan met de uitvoering van het project Duurzaam Hengstdal, waarvoor zij in 2015 een financiële bijdrage hebben gekregen. Een kwartiermaker is ingeschakeld om de wijk Hengstdal te verduurzamen door het opzetten van pilotprojecten, samen met bewoners en marktpartijen. Projecten op het gebied van zonnepanelen en buurtmoestuinen lijken kansrijk te zijn.

Ook de Stichting Studenten Huisvesting Nijmegen (SSHN) heeft een bijdrage gekregen. De SSHN heeft daarmee proeven gedaan met aanpassingen aan de installaties. Bij 2 van 4 proeven is in de complexen Hoogeveltdt en Galgenveld daadwerkelijk energie bespaard. De energiebesparing wordt direct in de servicekosten verwerkt, waardoor de huurders lagere woonlasten hebben.

- Verduurzamen sportverenigingen

Afgelopen drie jaar hebben we bijna dertig sportverenigingen ondersteund met het nemen van energiebesparende maatregelen. Afgelopen jaar lag de focus op het stimuleren van de clubs om met behulp van de landelijke subsidieregeling voor sportverenigingen concrete duurzaamheidsinvesteringen te doen in accommodaties waarvan de clubs ook zelf eigenaar zijn. In

2016 heeft een tennisvereniging 64 zonnepanelen geplaatst en zes verenigingen hebben een subsidieaanvraag voor 2017 ingediend.

3 Spoor Klimaatneutrale gemeente

Door haar hoge ambities op het gebied van het duurzaamheidsbeleid zal de gemeente zelf het goede voorbeeld moeten geven. Hieronder volgen de belangrijkste activiteiten op dit gebied.

- Energiebesparing gemeentebreed

We hebben inzicht over het totale energieverbruik van de gemeentelijk gebouwen in 2015. Het gaat om het verbruik van de kantoorgebouwen, wijkcentra, sportaccommodaties en de openbare voorzieningen zoals openbare verlichting.

Volgens de CO2 footprint was in 2015 de CO2 uitstoot 500ton. (cijfers 2016 pas in zomer 2016 bekend) Dat is een daling ten opzichte van het jaar daarvoor. Dit heeft vermoedelijk te maken met de energiecijfers voor de openbare ruimte, die niet geheel betrouwbaar zijn. Deze 500 ton CO2 uitstoot hebben we gecompenseerd door CO2 Gold Standard certificaten te kopen.

Opnieuw hebben we energie in onze kantoren en accommodaties bespaard (14%) ten opzichte van het startjaar 2008. De investeringen in het verduurzamen van de panden van afgelopen jaren – waaronder in het stadhuis – lijken dus een trendbreuk te hebben veroorzaakt.

- Energiebesparing gemeentelijke gebouwen en wijkcentra

Het Masterplan Verduurzamen Vastgoed geeft inzicht in welke energiebesparende maatregelen per gemeentelijk gebouw genomen gaan worden. Het principe van het plan is dat de besparing op energiekosten wordt afgedragen waarmee nieuwe energiebesparende investeringen in het vastgoed worden gefinancierd.

Een spraakmakend project is het plaatsen van de 486 zonnepanelen, die verspreid op Mariënbeurs, de bibliotheek, Regionaal Archief Nijmegen en Lux liggen. Samen leveren zij jaarlijks 100.000 kWh op.

- Duurzame inkoop

We nemen duurzaamheidscriteria van PIANOo op bij aanbestedingen. Aanvullend passen we de Nijmeegse Duurzaamheidsladder toe. Dat is een door ons ontwikkelde methodiek voor duurzaam inkopen en aanbestedingen. Eind 2016 hebben we onze ambities op het gebied van duurzaam inkopen opnieuw bekrachtigd door het landelijk Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen te ondertekenen. Zestig

andere overheidsorganisaties (rijksoverheid, provincies, waterschappen en gemeenten) hebben dat ook gedaan.

Aanbesteding inkoop duurzame elektriciteit

Afgelopen jaar hebben zeventien gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen verder gewerkt aan de voorbereiding voor de aanbesteding duurzame elektriciteit. In november is de aanbesteding gepubliceerd en kunnen energieleveranciers hun aanbieding gaan doen.

Op 1 januari 2018 gaan deze gemeenten niet meer afzonderlijk, maar samen duurzame elektriciteit inkopen. Uniek in deze aanbesteding is dat de duurzame energie uiteindelijk helemaal regionaal moet worden opgewekt door energiebronnen die (deels) nog gerealiseerd moeten worden. Het is de eerste aanbesteding in Nederland waarin dit zo expliciet wordt vastgelegd.

Nijmegen is Fairtrade Gemeente

De werkgroep Fairtrade Nijmegen, bestaande uit vrijwilligers heeft de titel "Fairtrade Gemeente" behaald! In maart kreeg Nijmegen deze titel.

Fairtrade Nijmegen gaat nu een stap verder met de campagne Wij zijn Fairtrade Nijmegen, waarmee ze nog meer bedrijven, winkels en inwoners van Nijmegen wil betrekken bij het zichtbaar maken van alle fairtrade en overige duurzame initiatieven in deze stad. Wij ondersteunen deze werkgroep en schenken in de dienstpanden zelf fairtrade koffie, thee en cacao.

Duurzaam beton

In 2015 is een nieuw Park&Ride terrein bij de Ovatonde in Nijmegen-Noord aangelegd. Bijzonder is dat het terrein is aangelegd met duurzaam beton. Nijmegen is de eerste gemeente in Nederland die beton met gerecyclede bouwgrondstoffen gebruikt. Dit jaar zijn we nog een stap verder gegaan: we schrijven nu in al onze bestekken voor dat de uitvoerder gerecycled beton moet gebruiken.

- *Openbare verlichting*

We hebben ook dit jaar weer een aantal projecten met LED verlichting uitgevoerd, waaronder in de Bosbesstraat, Waldeck Pyrmontsingel, Gouden Torrenstraat en in Malvert. Bij de aanleg van wegen en grootschalige vervangingen wordt alleen nog maar LED verlichting geplaatst.

4. Spoor Duurzame Economie

De gemeente stimuleert bedrijven om mee te helpen om klimaatverandering tegen te gaan. De belangrijke speerpunten hierbij volgen hieronder.

- Power2Nijmegen

In Power2Nijmegen werken marktpartijen, maatschappelijke organisaties, particulieren en overheden gezamenlijk aan een transitie van fossiele naar duurzame energie. Op dit moment zijn er zo'n 400 deelnemers die 250 organisaties vertegenwoordigd. Hoe Nijmegen energieneutraal wil worden is beschreven in de Power2Nijmegen routekaart 2045.

Power2Nijmegen loopt nu sinds 2012. Ook in 2016 zijn er allerlei projecten uitgevoerd onder de vlag van Power2Nijmegen. Er is een zogeheten 'zonneradar' geplaatst bij de PV-installatie van ENGIE Nijmegen, waarmee de zonnepbrengst kan worden gemonitord voor toekomstig onderzoek én gebruik. En er is onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om energie uit voedselafval van de horeca te halen.

In 2016 hebben verschillende nieuwe projecten subsidie gekregen vanuit Power2Nijmegen. Voorbeelden hiervan zijn De Wijkfabriek, die een haalbaarheidsonderzoek gaat doen naar een mini-warmtenet met een biomassagestookte ketel in de Wolfskuilen het project 'WattWinst' dat MKB-bedrijven op no-cure-no-pay basis gaat helpen om met eenvoudige maatregelen energie te besparen. Deze projecten worden in 2016/2017 uitgevoerd.

Ook zijn er diverse, goed bezochte, bijeenkomsten georganiseerd. Een gezamenlijke bijeenkomst met Energie Made in Arnhem Netwerk trok maar liefst 300 deelnemers. Er zijn concrete projecten opgepakt op onder meer de thema's verduurzamen woningvoorraad, e-mobility en verduurzamen van de zorg. Daarnaast zijn er twee bijeenkomsten georganiseerd met ruim honderd bezoekers uit het Power2Nijmegen netwerk.

Steeds vaker organiseren partijen binnen het Power2Nijmegen netwerk zelf bijeenkomsten voor andere bedrijven over het thema duurzame energie en duurzame economie. Afgelopen jaar heeft de Rabobank in samenwerking met diverse gemeenten de Marktplaats Rijk van Nijmegen georganiseerd. Er zijn ruim twintig projecten gelanceerd, onder andere rondom het thema duurzaamheid. Dit heeft vervolg gekregen in de beweging "Rijk van Nijmegen '20-'25".

- Handhaven Wet Milieubeheer & EED

Inmiddels wordt energiebesparing als een onderdeel van reguliere milieucontroles meegenomen.

Nieuw is de EED (European Energy Directieve). Deze Europese richtlijn wil met de energie-audits bewustwording en inzicht in mogelijke energiebesparingsmogelijkheden creëren bij grote ondernemingen. Dit moet leiden tot het stimuleren van bedrijven en instellingen om meer maatregelen te treffen voor het besparen van energie. In Nijmegen zijn 178 ondernemingen die vallen onder deze richtlijn. De audits worden door de ODRN beoordeeld.

- Duurzame evenementen

In 2016 zijn er weer stappen gezet om de evenementen in Nijmegen verder te verduurzamen. We zijn in overleg met organisatoren en andere betrokken partijen hoe we de grotere evenementen verder kunnen verduurzamen, met name op het gebied van energie, afval en mobiliteit.

Kamp Heumensoord heeft een stagiair ingeschakeld om te onderzoeken hoe de mobiliteit op het militairenkamp tijdens de Vierdaagse verduurzaamd kan worden. In overleg met de DAR kijken we hoe we afval bij evenementen beter kunnen scheiden, zodat er zoveel mogelijk gerecycled kan worden. Daarnaast is er budget om de komende jaren evenemententerreinen verder te verduurzamen, bijvoorbeeld door op nog meer locaties vaste stroomaansluitingen met groene stroom aan te leggen. Hierdoor zijn de evenementen op nog minder plekken afhankelijk van dieselaggregaten. In de samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeente en Mojo Concerts / Event Design Holland (voorheen LOC7000) is afgesproken dat de partijen met elkaar naar manieren zoeken om duurzame concerten en festivals te organiseren.

- Nijmeegs Energie Convenant

In 2013 is het nieuwe Nijmeegs Energie Convenant 2.0 ondertekend door negentien grote Nijmeegse organisaties en instellingen, waaronder de gemeente Nijmegen. Met de ondertekening van dit convenant beloven de partijen om de uitstoot van CO2 in de eigen bedrijfsvoering stevig terug te dringen. De meeste deelnemers legden zich opnieuw vast op een doelstelling van 3% besparing gedurende 3 jaar. In 2016 hebben de deelnemers gezamenlijk 18% CO2 gerealiseerd. Ook zijn voorbereidingen getroffen om het NEC volgend jaar voor de derde keer voort te zetten.

Circulaire en biobased economie

Afval bestaat niet, maar is een grondstof voor nieuwe producten. We noemen dat circulaire economie.

Steeds meer bedrijven, onderzoekinstellingen en gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen (met uitbreiding naar Wageningen) bundelen op dit gebied de krachten.

Het regionale innovatieproject De Groene Hub, een deeltuitwerking van het Biobased Innovation Cluster Oost-Nederland (BICON), ondersteunt deze ontwikkeling.

In 2016 is een ambitiedocument opgesteld voor de regio Rijk van Nijmegen. Voor de vier regionaal sterke sectoren (maakindustrie, zorg, afval en bouw) zijn analyses van de stofstromen gemaakt en zijn projecten benoemd. Voor de uitvoering worden gelegenheidscoalities samengesteld en een procesregisseur aangesteld in opdracht van een Stuurgroep bestaande uit bestuurders van gemeente Nijmegen, MARN, Dar en ARN BV. In 2016 is ook geïnvesteerd in kennis van de Radbouduniversiteit, om zodoende de kennis over nieuwe

verdienmodellen te ontwikkelen. De gemeente Nijmegen, Arnhem, Duiven, Renkum en Lingewaard hebben nauwer samengewerkt om vijf innovatiehubs (oa het Engieterrein en IPKW Arnhem) verder te ontwikkelen tot innovatieve hot spots in energie en circulaire economie.

5. Spoor Duurzame mobiliteit

Nijmegen staat op de kaart met duurzaam vervoer. In 2016 hebben we opnieuw belangrijke stappen gezet om onze regio koploper te laten zijn in duurzaam vervoer. Dit in samenwerking tussen bedrijven, overheid en kennisinstellingen Radboud Universiteit, Hogeschool Arnhem Nijmegen, ROC.

- Snelfietsroutes

In 2016 zijn onder andere de volgende fietsroutes aangelegd of geoptimaliseerd:

- Hatertseveldweg fase 1
- Streekpad (bij gemeentegrens Wijchen)
- Nelson Mandelaplein (fietsoversteek tussen Neerbosch Oost en station Goffert)
- Keizer Traianusplein
- Griftdijk Zuid fietsstraat
- deel Rijnwaalpad langs Cinemec

Ons beleid om samen met de regio het fietsgebruik te stimuleren is succesvol gebleken: mede dankzij alle investeringen in nieuwe snelfietsroutes en fietsinfrastructuur en stallingen is het fietsgebruik naar het werk en de binnenstad de afgelopen jaren flink gestegen. Ook nationaal en internationaal wordt deze ontwikkeling erkend getuige het feit dat het Velocitycongres in 2017 in de regio Arnhem Nijmegen wordt georganiseerd én Nijmegen is uitgeroepen tot Fietsstad 2016!

We kennen we een relatief zeer hoog fietsgebruik en we voorzien dat het fietsgebruik de komende jaren alleen maar verder zal toenemen. Nieuwe aandachtspunten voor de toekomst zijn dan ook: hoe om te gaan met drukte op fietspaden, de plek van de brom/snorfietser, de plek van snelle fietsers (elektrische fietsen, speed pedelecs) en de kwantiteit en kwaliteit van fietsenstallingen (stations, binnenstad).

- Blijvende samenwerking op Energietransitie, Duurzame Mobiliteit en Circulaire Economie

Energietransitie, Duurzame Mobiliteit en Circulaire Economie, voorheen De Groene Kracht en De Groene Hub, zijn de drie hoofdonderwerpen in de Investeringsagenda van het Stedelijk Netwerk Arnhem Nijmegen.

Op het gebied van de energietransitie hebben de 20 regiogemeenten en de provincie met elkaar de komende energie

opgave besproken. Er wordt een toename van elektriciteit verwacht, omdat het aardgas wordt uitgefaseerd, (waardoor de vraag naar warmte en elektriciteit gaat toenemen) en er steeds meer in elektrische voertuigen wordt gereden. Dit is een opgave die de regiogemeenten gezamenlijk willen uitwerken. Op het gebied van duurzame mobiliteit werken de provincie, de gemeenten Arnhem en Nijmegen een gezamenlijke agenda uit voor een toekomst van het duurzame OV, het doelgroepenvervoer, het zware vervoer (binnenvaart en transport), stedelijke distributie en de brandstoffenmix (elektriciteit, groen gas, LNG, waterstof).

Circulaire Economie is op zowel het niveau van het Rijk van Nijmegen als op het niveau van de regio uitgewerkt. Binnen het Rijk van Nijmegen is een strategische agenda opgesteld door een Stuurgroep bestaande uit Gemeente Nijmegen, MARN, Dar en ARN. Voor de vier sectoren zijn analyses en maatregelen opgesteld: de maakindustrie, de bouw, de zorg en de afvalsector.

Op het niveau van de regio heeft De Groene Hub vervolg gekregen om de circulaire economie op vijf innovatiehubs uit te werken: TPN-West (w.o. Engie terrein), Innofase Duiven, papierindustrie Renkum, agrocluster Lingewaard en IndustriePark Kleefse Waard Arnhem.

- Doelgroepenvervoer

De Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen organiseert vanaf september 2016 namens negentien gemeenten het vervoer voor bijzondere groepen, (o.a. het leerlingenvervoer, kleinschalig OV en maatwerkvervoer in het kader van de Participatiewet). De gemeenten hebben in 2016 besloten de optie duurzame voertuigen te lichten. Voor het vervoersysteem AVAN (Aanvullend openbaar Vervoer regio Arnhem Nijmegen) worden 7% elektrische, 88% groengas en nog maar 5% dieselveertuigen ingezet. Totaal gaat het om 232 voertuigen.

- Logistiek

Gemeente Nijmegen heeft in 2014 de landelijke Green Deal Zero Emission Stadslogistiek ondertekend. Met steun van het Ministerie worden logistieke projecten uitgewerkt, zoals de binnenstaddistributie, bouwlogistiek en vervoer van afvalstoffen. Concreet is in 2016 de pilot bouwlogistiek op de campus Heijendaal gestart. De HAN inventariseert de te verwachten bouwstromen, de Omgevingsdienst Regio Nijmegen verkent de mogelijkheden van een omgevingsvergunning en de Radboud Universiteit de mogelijkheden van een duurzamere aanbesteding. Dar onderzoekt de mogelijkheden om de afvalstromen van en naar het centrum beter en schoner te organiseren, onder meer met elektrisch vervoer. Bij Dar zijn, naast de al 4 rijdende vrachtwagens voor afvalinzameling die al op CNG rijden, nog eens 2 vrachtwagens aangeschaft. Daarnaast zijn in 2016 diverse elektrische personenauto's aangeschaft. Tot sloten rijden ook aantal wagens voor het legen van prullenbakken op CNG.

- Laadpalen

In 2016 zijn op basis van aanvragers in totaal 31 laadpalen gerealiseerd in de openbare ruimte. Deze palen hebben allemaal twee aansluitingen waardoor er nu plek is voor 60 auto's. Tot de zomer van 2017 verwachten wij op basis van aanvragers en budget nog ongeveer 10 laadpalen te plaatsen. In 2017 zal de huidige concessie voor het plaatsen van laadpalen door Engie aflopen. In 2016 is met de projectgroep openbaar laden GLD, besloten om in 2017 een nieuwe concessie op de markt te zetten voor het plaatsen van laadpalen in Gelderland.

- Binnenvaart

In Nijmegen is differentiatie van haventerreinen voor schone binnenvaart ingevoerd. Vanaf 2016 zijn schone schepen extra welkom. Schepen met een Green Award krijgen 15% korting op de havengelden. Deze schepen zijn schoner, stiller en zuiniger. Hiermee stimuleert de gemeente de ontwikkeling van duurzame scheepvaart.

Eerder was al in Arnhem en in de Nijmeegse Waalhaven walstroom gerealiseerd. De gemeente Nijmegen startte een pilot in 2016 voor inzet van een mobiele walstroomgenerator, die werkt op groengas.

In 2016 is ook het Europese projectvoorstel CLINSH toegekend, nadat een eerdere aanvraag op procedurele gronden werd afgewezen. De werkzaamheden zijn inmiddels gestart.

In 2014 is het project LNG aan Rijn en Waal uitgevoerd door de stadsregio, EnergieAgentur en onderzoeksbureau DST (universiteit Duisburg Essen) onder projectleiding van Energy Valley. In 2015 hebben deze partijen gewerkt aan het opzetten van een vervolgproject in het kader van het nieuwe Interregprogramma. Provincie Gelderland neemt hieraan deel als opvolger van de stadsregio. Nadat zomer 2015 het projectidee positief werd beoordeeld is begin 2016 de definitieve aanvraag ingediend onder de naam LNG PILOTS door een consortium van 35 partijen uit Nederland en Duitsland. In het project wordt gewerkt aan LNG-infrastructuur in het grensgebied, aan innovatieve technieken, aan productie van bio-LNG en aan harmonisering van richtlijnen en procedures aan beide kanten van de grens.

6. Spoor Duurzame stedelijke ontwikkeling

In bestaande gebouwen en bij nieuwbouw is vaak nog veel energiebesparing te realiseren. Hieronder komen enkele belangrijke voorbeelden van 2016 aan bod.

- Warmteplannen

Inmiddels zijn in de Waalsprong en Waalfront 4.188 woningequivalenten aangesloten op het warmtenet. Samen krijgen ze 0,11 Peta Joule aan warmte geleverd in plaats van aardgas. Ook is de verkenning uitgevoerd om het warmtenet door te trekken naar het stationsgebied en daaruit blijken voldoende kansen. Een business case wordt momenteel opgesteld. Tot slot hebben we samen met de woningcorporaties een onderzoek gedaan naar duurzame alternatieven voor aardgas voor de huurwoningen en hebben deze per stadsdeel in beeld gebracht.

- Energiezuinige projecten Waalsprong

In de Waalsprong zijn meerdere energiezuinige complexen gerealiseerd. De huurwoningen die ontwikkelaar Trebbe in de Grote Boel heeft gerealiseerd zijn als landelijk voorbeeld in een brochure "Woningbouw volgens BENG - Do's and don'ts" over energiezuinig bouwen opgenomen.

- Ontwikkelingen terrein Engie

In juli heeft het gebied van het Rijk de formele status van experimenteergebied voor flexibele bestemmingsplannen gekregen. Voor het terrein zelf zijn de oprichting van een biomassacentrale en de uitbreiding van het zonnepark in procedure. Met de omgeving (milieugroepen, bewonersverenigingen, overheden en bedrijfsleven, gezamenlijk verenigd in het Kronenburger Forum) is een start gemaakt met het ontwikkelen van een gebiedsvisie op het gehele bedrijventerrein Nijmegen West Weurt.

- Ruimte voor de Waal

Het project Ruimte voor de Waal is in 2016 afgerond. Het gebied is een zeer geslaagde aanvulling op het Nijmeegse landschap. Het project krijg zowel nationaal als internationaal veel erkenning. Het project heeft bijvoorbeeld de Nationale Bouwprijs gewonnen.

- Duurzaam bouwen

Duurzaam en energetisch zuinig bouwen wordt hoe langer hoe meer gemeengoed. Eén van de opvallendste duurzame gebouwen die in Nijmegen in 2016 is opgeleverd, is het nieuwe complex van de Paters Jezuiten aan de Heijendaalseweg 300. Het gebouw is onder meer met vegetatiedaken en een bijzonder verwarmingssysteem dat Solar Eis heet, uitgevoerd.

2. Bedrijven

- De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving wordt verzorgd door de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN).
- In 2016 telt Nijmegen 3263 bedrijven, waarvan 59 bedrijven vergunningplichtig zijn.
- Weer meer bedrijven in beeld door inventarisatie van industrieterreinen.
- Naleefgedrag is gedaald ten opzichte van vorig jaar.

De meeste bedrijven vallen onder algemene regels die zijn vastgelegd in het Activiteitenbesluit, anderzijds kan nog een omgevingsvergunning nodig zijn (voorheen milieuvergunning). Een kleine twee procent van de Nijmeegse bedrijven is nog vergunningplichtig. Met vergunningverlening, toezicht en handhaving van de verleende milieuvergunningen en algemene milieuregels zorgt de Omgevingsdienst Regio Nijmegen ervoor dat het milieu en de leefomgeving zo min mogelijk door bedrijfsactiviteiten worden aangetast. Andere instrumenten zijn het geven van voorlichting aan bedrijven en het stimuleren van een milieuvriendelijke bedrijfsvoering.

2.1 Vergunningverlening en handhaving

Tabel 2.1 Overzicht aantallen vergunningen en handhavingacties

	2013	2014	2015	2016
Aantal aanwezige bedrijven in Nijmegen				
Vergunningplichtige bedrijven	67	51	60	59
AMvB-meldingplichtige bedrijven	1500	1617	1802	1796
AMvB-niet meldingplichtige bedrijven	1010	1083	1327	1408
Totaal aantal bedrijven Wet milieubeheer	2577	2751	3189	3263
Aantal uitgevoerde vergunning-verleningsacties per jaar				
Verleende vergunningen/actualisaties per jaar	24	31	38	10
Meldingen zonder milieugevolgen vergunningplicht	14	12	14	0
Meldingen AMvB	87	123	110	168
Gedoogbesluiten	0	0	0	0
Maatwerkvoorschriften	6	9	0	0
Aantal beroepsprocedures bij Raad van State tegen milieubesluiten	0	0	0	0

Aantal uitgevoerde handhavingacties per jaar				
Integrale controles	384	535	438	411
Hercontroles	146	238	194	279
Voornemens	19	63	36	63
Dwangsomopleggingen	5	23	17	17
Dwangsom ingetrokken	0	0	0	0
Bestuursdwang opleggingen	0	0	0	0
Bestuursdwang beëindigd	0	0	0	0
Verbeuring opgelegde dwangsommen	1	4	9	5
Effectueren bestuursdwang	0	0	0	0

Tabel 2.1 geeft het aantal bedrijven in Nijmegen weer dat onder de Wet milieubeheer valt. Tevens geeft tabel 2.1 een overzicht van de acties voor vergunningverlening en handhaving die de gemeente in 2016 en de voorgaande jaren heeft uitgevoerd. Voor nadere uitleg: zie het begrippenkader. Begrippenkader:

- *AMvB-meldingsplichtige bedrijven (type B)*: hebben geen milieuvergunning nodig maar moeten zich wel melden en zich houden aan algemene voorschriften die door het rijk zijn opgesteld en zijn vastgelegd in het Activiteitenbesluit,
- *AMvB-niet meldingsplichtige bedrijven (type A)*: hebben geen milieuvergunning nodig en hebben ook geen meldingsplicht. Zij dienen wel aan bepaalde voorschriften uit het Activiteitenbesluit te voldoen.
- *Maatwerkvoorschrift*: alleen bij AMvB-bedrijven. Wanneer de situatie dit vraagt, kan de gemeente afwijken van of een nadere invulling geven aan de standaardvoorschriften;
- *Gedooogbesluit*: besluit van de gemeente om tijdelijk niet op te treden tegen een bedrijf wanneer dat vanwege een overgang- of overmachtsituatie niet aan de milieuregels kan voldoen;
- *Dwangsom*: door de gemeente opgelegde geldboete voor elke keer dat een bedrijf de regels overtreedt of een overtreding niet binnen een opgedragen termijn ongedaan maakt;
- *Bestuursdwang*: het door de gemeente zelf ongedaan (laten) maken van een overtreding op kosten van het bedrijf dat de overtreding maakt;
- *Voornemen*: schriftelijke waarschuwing door de gemeente aan een bedrijf dat er bij een volgende overtreding opgetreden zal worden via een dwangsom of bestuursdwang.

Kwaliteitsborging

Een professionele kwaliteit van de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving is wat de samenleving van de overheid verwacht. De regelgeving is ingewikkeld. Eenduidige kwaliteitscriteria maken de uitvoering een stuk eenduidiger. Doel is om de uitvoering transparanter en voorspelbaarder te maken en een meer gelijkmatige aanpak over het land te bereiken.

Kwaliteitscriteria maken inzichtelijk welke kwaliteit burgers, bedrijven en instellingen, maar ook overheden onderling en opdrachtgevers mogen verwachten bij de uitvoering of de invulling van de VTH-taken. De set kwaliteitscriteria is beschikbaar voor Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (de VTH-taken). De set is opgesteld door een brede groep praktijkdeskundigen uit gemeenten, provincies en het rijk. De ODRN moet hieraan voldoen om haar werk uit te voeren. De ODRN heeft in 2016 een interne evaluatie uitgevoerd en hieruit bleek dat de ODRN voldoet aan de gestelde criteria.

Vergunningverlening milieu

De Omgevingsdienst Regio Nijmegen verzorgt de vergunningverlening voor de gemeente Nijmegen en de omliggende gemeenten. Dit zorgt voor een constante goede kwaliteit bij het verlenen van milieuvergunningen. Zo is er in 2016 tegen geen enkele vergunning beroep ingesteld bij de Raad van State.

De snelheid in het afhandelen van vergunningaanvragen is in 2016 op orde. Verder is gestart met een aantal actualisaties van een aantal verouderde vergunningen. Met deze werkwijze houden we het Nijmeegse vergunningenbestand actueel.

Milieuhandhaving

De Omgevingsdienst Regio Nijmegen voert het toezicht en de handhaving milieu uit voor de gemeente Nijmegen. De ODRN werkt volgens de Nijmeegse systematiek van 'slimmer handhaven'. De gemeente wil dat de ODRN dáár handhaaft waar de risico's op niet naleven van de milieuvoorschriften het grootst zijn. Door meer programmatisch en dus slimmer handhaven moet het naleefgedrag bij bedrijven worden verhoogd. Echter het naleefgedrag is dit jaar lager dan voorheen. Mogelijke oorzaken hiervan zijn de inzet van specialisten tijdens controles, nieuwe inzichten hoe voorschriften te interpreteren en het einde van overgangstermijnen in het Activiteitenbesluit

2.2 Handhavingsprojecten

- Handhaving vindt ook plaats in projectvorm, zelfstandig door de ODRN maar ook samen met andere partijen zoals bouwen, brandweer, politie en provincie. Voorbeelden hiervan is zijn integraal horeca, glastuinbouw en stookinstallaties.

Naast de milieuhandhaving van bedrijven via periodieke controles vindt milieuhandhaving ook in projectvorm plaats. Meestal nemen andere controlerende instanties zoals de brandweer, provincie, politie of waterschap deel aan deze (integrale) projecten, alsmede de discipline bouwen(ook ondergebracht in de ODRN).

Integrale handhaving horeca

In Nijmegen is het Horeca-actieteam (HAT) ingesteld. Vanuit het HAT worden alle aanvragen van horeca-ondernemers integraal opgepakt. Ook de bedrijfsbezoeken geschieden integraal met milieu, bouwen en brandweer. In 2016 zijn 69 integrale horeca-bezoeken uitgevoerd.

Glastuinbouw

In 2016 is gestart met het project glastuinbouw. De glastuinbouw branche is in het verleden niet diepgaand gecontroleerd omdat hiervoor de kennis ontbrak. Binnen de ODRN zijn twee specialisten aanwezig die de controles uitvoeren bij de glastuinbouwbedrijven. Doelstelling van het project is het vastleggen van de nulsituatie voor de glastuinbouw branche. Hiermee wordt bedoeld dat per bedrijf inzichtelijk wordt gemaakt welke activiteiten worden uitgevoerd, welke installaties aanwezig zijn, welke lozingen plaatsvinden, of dit in overeenstemming is met de vergunde situatie en of uiteindelijk voldaan wordt aan de milieuwetgeving.

Stookinstallaties

De grote stookinstallaties (meer dan 100 kW) moeten periodiek gecontroleerd worden op veiligheid, luchtmissies en energiezuinigheid. Voor 'bedrijven' is deze periodieke inspectie, door het uitgevoerde periodieke toezicht van de ODRN, gewaarborgd. Maar hoe zit het nu met woongebouwen waarvoor geen melding/vergunningplicht vanuit de milieuwetgeving geldt en dus niet periodiek gecontroleerd worden maar waar wel grote stookinstallaties aanwezig zijn? De ODRN heeft in 2016 hier projectmatig op gecontroleerd. Naar aanleiding van de uitgevoerde werkzaamheden kan geconcludeerd worden dat de woonstichtingen goed op de hoogte zijn van de noodzakelijke keuringen en inspecties die van toepassing zijn op de stookinstallaties en de brandstoftoevoerleidingen.

Van de aanwezige keuringsplichtige stookinstallaties (160) en brandstoftoevoerleidingen (90) voldoet respectievelijk 87% en 80% aan de eisen die gelden voor het inspecteren van de stookinstallaties en de brandstoftoevoerleidingen. Voor de stookinstallaties en brandstoftoevoerleidingen die niet voldoen is een handhavingstraject opgestart.

2.3 Advisering provinciale inrichtingen

- Per 1 januari 2015 is de rol van het bevoegd gezag gewijzigd voor een aantal bedrijven. Dat betekent dat de provincie nog voor 16 bedrijven in Nijmegen het bevoegd gezag is voor het afgeven van de omgevingsvergunning, toezicht en handhaving.
- Ook de provincie heeft deze taken bij de Omgevingsdienst Regio Nijmegen belegd.

2.4 Externe veiligheid

- Externe veiligheid speelt bij de opslag, het gebruik en het vervoer van gevaarlijke stoffen en gassen, waaronder ook verkooppunten van vuurwerk.
- Nijmegen telt in 2016 nog drie bedrijven die vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen.
- Nijmegen heeft een lokaal extern veiligheidsbeleid opgesteld: aparte veiligheidsniveaus per gebiedstype (wonen, industrie en buitengebied).
- Geen handhaving nodig bij de verkoop van vuurwerk in 2016.

Externe veiligheid is een belangrijk onderwerp in het vierde Nationale Milieubeleidsplan, dat op gemeentelijk niveau om uitwerking vraagt. Het gaat om risico's door bijvoorbeeld bedrijven en goederentransport, zoals ontploffingen en het vrijkomen van gas.

Besluit risico's zware ongevallen (Brzo)

Nijmegen kende in 2016 drie bedrijven die vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen (zie tabel 2.2). Alle drie de bedrijven vallen onder het bevoegd gezag van de provincie Gelderland. In 2014 was de gemeente Nijmegen nog bevoegd gezag voor twee bedrijven maar vanwege wijziging in wetgeving is dit in 2015 veranderd.

Tabel 2.2: Aantal risicobedrijven in Nijmegen

Soort risicobedrijf	2013	2014	2015	2016
- BRZO-bedrijven	3	3	3	3
- Bedrijven met grote ammoniak koelinstallaties	3	3	3	2
- LPG-tankstations	11	11	9	9
- Verkooppunten consumentenvuurwerk	13	13	11	11
- Overige bedrijven met extern risico	4	4	4	4
Totaal	34	34	30	29

De bedrijven en het transport waarbij in Nijmegen aspecten van externe veiligheid aanwezig zijn, zijn te vinden op de risicokaart (<http://www.risicokaart.nl/>). De gemeente Nijmegen stelt risiconormen op en controleert deze normen.

De ODRN voert nu namens de provincie haar inspectierondes bij de drie in Nijmegen gevestigde Brzo-bedrijven.

Bij deze inspecties is vooral gekeken naar de manier waarop er om wordt gegaan met risico's en veiligheidsmaatregelen; of de juiste maatregelen zijn genomen, of de voorzieningen aanwezig zijn en of de maatregelen doen wat ze moeten doen.

Lokaal extern veiligheidsbeleid

Begin 2014 hebben we een lokaal extern veiligheidsbeleid vastgesteld. Hierin wordt voor de verschillende type gebieden binnen de gemeente (woongebieden, industrieterreinen en buitengebied) het gewenste veiligheidsniveau opgenomen. De geformuleerde uitgangspunten zullen worden toegepast bij alle

gemeentelijke activiteiten en ontwikkelingen waarbinnen externe veiligheid een rol speelt (vergunningverlening en handhaving, routing vervoer gevaarlijke stoffen, ruimtelijk beleid, rampenbestrijding en risicocommunicatie).

Vuurwerkinrichtingen

In 2016 waren er binnen de gemeente Nijmegen elf verkooppunten voor vuurwerk actief. Dit aantal is iets verminderd ten opzicht van vorig jaar. De verkooppunten (allen met een opslag tot 10.000 kg) vallen onder de meldingsplicht.

Met betrekking tot de opslag en de verkoop van vuurwerk zijn in het jaar 2016 geen overtredingen geconstateerd die hebben geleid tot handhaving.

2.5 Klachten

- Klachten worden geregistreerd in het milieuklachtenregistratiesysteem van de Provincie Gelderland.
- In 2016 zijn er in totaal 457 milieuklachten geregistreerd.

Bedrijfsactiviteiten of gedragingen van bedrijven kunnen aanleiding geven tot klachten. Klachten worden geregistreerd in het milieuklachtenregistratiesysteem van de Provincie Gelderland. Het registratiesysteem is via internet ook toegankelijk voor burgers (milieuklacht.gelderland.nl) In 2016 zijn er in totaal 457 klachten geregistreerd. In principe worden klachten direct door de ODRN opgepakt. Het betreft hier voornamelijk klachten van geluidoverlast en stankhinder van bedrijven. Waar mogelijk wordt direct geprobeerd de oorzaak van de klacht te achterhalen en weg te nemen. In de meeste gevallen is de veroorzaker te achterhalen, maar soms is dit niet mogelijk. Het aantal klachten in 2016 is ruim meer dan in 2015 (299 klachten), waarvoor geen duidelijke oorzaak is aan te wijzen.

3. Bodem en ondergrond

We werken aan een gezonde en duurzame ondergrond. Dat betekent met betrekking tot bodemkwaliteit, dat we gezondheidsrisico's en risico's voor ecologie voorkomen, wegnemen of beheersen, waardoor huidige en toekomstige gebruiksfuncties mogelijk zijn en blijven. In het kader van duurzaamheid is het bovendien belangrijk om de ondergrond meer integraal te beschouwen. We zijn in 2016 gestart met een slag om de blik op de ondergrond te verbreden. Daarbij liggen er sterke verbanden met klimaat, water, energie, archeologie en ondergronds ruimtegebruik. Dit is ook van belang in het kader van de Omgevingswet en het programma STRONG (STRuctuurvisie ONderGrond).

3.1 Activiteiten

- Verontreinigingen die risico's opleveren voor 2020 gestart met saneren
- Saneringen in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen door derden en door gemeente
- Wettelijke taken; afhandelen beschikkingen en meldingen
- Adviezen bij aan- en verkoop, bouwvergunningen, milieuvergunningen en bestemmingsplannen
- Bodeminformatiesysteem
- Grondverzet
- Verbreding naar ondergrond een onderlinge integratie van ondergrondthema's

Speedlocaties

In het kader van het convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 zijn wij verder gegaan met onderzoek bij locaties, waar mogelijk bodemverontreiniging aanwezig is, die voor risico kan zorgen (risico's voor mensen of voor verspreiding via grondwater). Deze locaties worden speedlocaties genoemd en moeten in 2020 gesaneerd of beheerst zijn.

Er is een aantal locaties in beeld waarvoor sanering binnen afzienbare tijd moet worden uitgevoerd, omdat er sprake is van verspreidingsrisico's, waarvoor de eigenaar verantwoordelijk is. In het kader van handhaving van deze saneringsplicht hebben wij ingezet op onderhandeling. Daarbij hebben we het juridisch instrumentarium achter de hand.

Saneringen in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen

De meeste saneringen vinden plaats in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Vaak gaat het om verontreinigingen die geen risico's opleveren. Zo zijn er in

2016 saneringen uitgevoerd ten behoeve van de ontwikkeling van het Waalfront, de renovatie van de Rozenbuurt, de aanleg van het voedselbos (Bredestraat) en nieuwbouw aan de Fenikshof.

Wettelijke taken; afhandelen beschikkingen en meldingen

Voor alle saneringen moet een BUS-melding of saneringsplan bij ons ter goedkeuring worden ingediend. In 2016 hebben wij in dat kader 6 beschikkingen opgesteld en 38 meldingen in het kader van BUS beoordeeld (14 evaluatieverslagen, 17 BUS tijdelijk uitplaatsen en 7 BUS Immobiel)

In 2016 zijn 3 nieuwe bodemverontreinigingen gemeld. Op twee locaties is de verontreiniging gesaneerd, de andere is nog in uitvoering.

Adviezen bij aan- en verkoop, bouwvergunningen, milieuvergunningen en bestemmingsplannen

Wij geven adviezen in het kader van bestemmingsplanwijzigingen, bij grote projecten in het ruimtelijk domein en ten aanzien van de inrichting en beheer van de openbare ruimte(intern), bouwvergunningen, milieuvergunningen (beide ODRN) en aan- en verkoop van grondpercelen door gemeente Nijmegen.

Het bodeminformatiesysteem en de Milieuatlas

Alle gegevens uit bodemonderzoeken worden opgeslagen in het bodeminformatiesysteem. Via de zogenaamde 'Milieuatlas' heeft iedereen toegang tot deze gegevens. Burgers, makelaars, notarissen, banken etc. kunnen dus zelf via internet de bij ons bekende bodeminformatie opzoeken. De Milieuatlas op internet is goed te vinden en wordt goed bezocht.

bodemonderzoeken naar soort 2016	
Verkenkend bodemonderzoek	56
Nader bodemonderzoek	21
Saneringsplan	14
Evaluatierapport	32
Monitoring	3

Grondverzet

De Nota Bodembeheer van 2012 maakt het mogelijk om binnen de Gemeente Nijmegen op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze licht verontreinigde grond als bodem te hergebruiken.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de meldingen vanaf 2011 tot en met 2016 in kader van het Besluit Bodemkwaliteit. In de tabel is voor de jaren 2013 tot en met 2015 een extra kolom opgenomen voor het project Dijkteruglegging Lent,

vanwege de grote hoeveelheden grond die in dit project zijn toegepast.

De totale hoeveelheden toegepaste grond binnen de gemeente Nijmegen liggen vele malen hoger dan in de tabel wordt aangegeven. Dit komt doordat bij het melden van toepassingen met "schone" grond geen hoeveelheden hoeven te worden aangegeven.

Meldingen grondverzet in kader van Besluit bodemkwaliteit

	<u>2013</u>	<u>2013 DTL</u>	<u>2014</u>	<u>2014</u> <u>DTL</u>	<u>2015</u>	<u>2015</u> <u>DTL</u>	<u>2016</u>
Aantal meldingen	41	103	66	68	51	3	95
Hoeveelheid (in tonnen)	17.485	±656.651 m ³	±46.862 m ³	±49.599 m ³	±65.547 m ³	±51.190 m ³	187.637 m ³

Verbreiding naar en integratie van ondergrondthema's

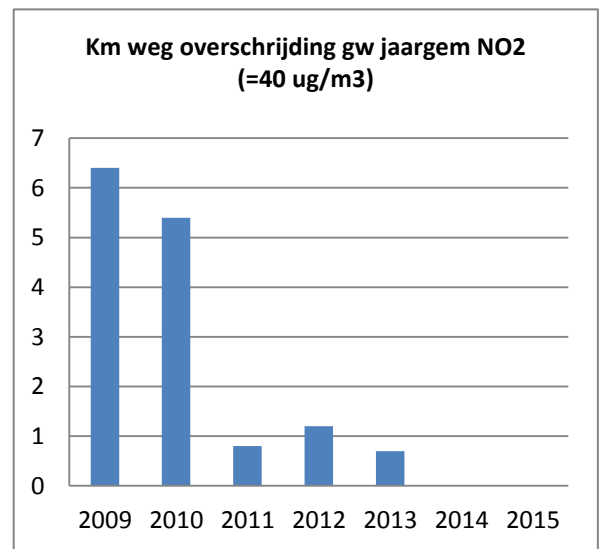
Het eerder genoemde Convenant Bodem en ondergrond, maar ook de Omgevingswet vragen ons om de ondergrond duurzaam en efficiënt te gaan beheren en gebruiken. Het gaat hierbij naast het beheer van de bodemkwaliteit om het benutten van de kansen die er zijn om een bijdrage te leveren aan het realiseren van maatschappelijke doelen als energievoorziening, drinkwatervoorziening, grondwaterreserves, landbouw, cultuurhistorie, natuur en klimaatmitigatie en -adaptatie. We worden als gemeente geacht om bij het opstellen of actualiseren van onze ruimtelijke plannen de ondergrond zoveel mogelijk te betrekken. De boven- en ondergrond moeten daarbij als één geheel worden beschouwd (3D-ordening). Ook anderszins moeten we invulling geven aan een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond"

Wij verkennen de mogelijkheden om dit verder vorm te geven in het kader van de voorbereiding op de komst van de Omgevingswet.

4. Lucht

4.1 Uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit

Volgens schattingen van het RIVM overlijden in Nederland jaarlijks 1800 mensen vervroegd door kortdurende piekblootstellingen aan fijn stof. De langdurige blootstelling aan (gemiddeld lagere concentraties) fijn stof leidt in Nederland tot een gemiddelde levensduurverkorting van ca. 12 maanden. In de Wet milieubeheer staan kwaliteitsnormen voor zes stoffen die luchtverontreiniging veroorzaken. Voor vier van deze stoffen (benzeen, koolmonoxide, zwaveldioxide en lood) zijn in Nijmegen geen overschrijdingen te verwachten. In 2016 heeft I&M aan de hand van berekeningen gerapporteerd (via de monitoringstool) over de luchtkwaliteit in Nijmegen in 2015. Uit deze landelijke monitoringstool (met lokale invoergegevens) blijkt dat in Nijmegen de normen voor fijn stof (PM₁₀) en stikstofdioxide (NO₂) in 2015 niet worden overschreden. In bijgaande grafiek is het aantal kilometer weg met overschrijding voor NO₂ weergegeven.



In verband met meteorologische omstandigheden en ontwikkelingen in Waalfront en -sprong en De Oversteek is dit geen garantie dat we voortaan daadwerkelijk voldoen aan de wettelijke normen voor met name NO₂. Vanwege de overschrijding voor NO₂ is in januari 2010 voor de jaren t/m 2014 een nieuw uitvoeringsprogramma vastgesteld met maatregelen die zorgen voor terugdringing van deze overschrijding. Vanwege verlenging van het landelijke NSL (Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit) is ook dit uitvoeringsprogramma verlengd. Verdere uitvoering van deze maatregelen is nodig voor meer zekerheid om te blijven voldoen aan de wettelijke normen voor NO₂.

4.2 Roetreductienorm en bijbehorend maatregelenpakket

Ook als we aan de wettelijke normen voldoen is er nog veel te winnen op het gebied van gezondheid en de daarmee samenhangende maatschappelijke kosten door de luchtkwaliteit verder te verbeteren. Het gaat daarbij met name om het terugdringen van roet. In 2016 is door de gemeenteraad besloten de roetreductienorm vast te stellen met het doel om de gezondheid van inwoners te verbeteren. De roetreductienorm houdt in dat we in 2022 40% minder roet willen hebben dan in 2016. Ook besloot de gemeenteraad te starten met uitwerking van een maatregelenpakket om de roetreductienorm te bereiken en

uitwerking van een monitoringsprogramma om de voortgang te bewaken.

4.3 Activiteiten

Belangrijke bronnen van luchtvervuiling zijn wegverkeer en binnenvaart. Daarom zet Nijmegen in op schonere brandstoffen voor wegverkeer en binnenvaart en op betere doorstroming van het wegverkeer. Daarnaast zijn in 2016 alle bestemmingsplannen getoetst op luchtregelgeving.

De Gemeente Nijmegen heeft met de Stadsregio eind 2011 1,88 miljoen Euro extra middelen aangevraagd uit NSL-gelden (Fes-4) om in samenwerking met provincie en stadsregio aan projecten te besteden op het snijvlak van luchtkwaliteit, mobiliteit en economie. Landelijk is besloten de termijn voor de uitvoering van deze NSL-projecten te verlengen tot 1 januari 2017. Het gaat vooral om schone scheepvaart (schonere motoren, nabehandeling van uitstoot, aanleggen van walstroom in Nijmegen én in Arnhem en een vulpunt voor vloeibaar aardgas), een extra P+R voorziening (Poort Neerbosch) en het promoten van het bestaande lespakket luchtkwaliteit voor bovenbouw Havo/Vwo.

Schone brandstoffen

Schone brandstoffen zorgen voor minder uitstoot van schadelijke stoffen. In 2016 zijn onder andere de volgende resultaten geboekt:

- Gemeentelijke voertuigen schakelen over naar groengas of andere duurzame brandstof als zij vervangen moeten worden. In totaal rijden in 2016 67 voertuigen op groengas, 29 elektrisch en 1 hybride. Verder zijn er nog 5 voertuigen op benzine, 1 dieselboot, 6 diesel tractoren, en 2 diesel vrachtwagens.
- In 2016 zijn we verder gegaan met het project 'schoner varen' om schonere en efficiëntere scheepvaart te bevorderen en de luchtkwaliteit te verbeteren. Eerder hadden we walstroom aangelegd in de Waalhaven, Waalkade en de Lindenberghaven. In 2016 hebben we een pilot voor mobiele walstroom in de industriehavens uitgevoerd. De eerdere stimulering van realisatie van een LNG-vulpunt voor scheepvaart in de regio (Interreg IVa en Interreg V) heeft in die zin resultaat gehad, dat Engie (voorheen GDF Suez) in 2016 een vergunning voor een LNG-vulpunt voor scheepvaart heeft aangevraagd en medio 2017 gaat realiseren op haar terrein. Tenslotte hebben we ons aangesloten bij een Europees consortium voor onderzoek naar schone scheepvaartmethoden en omzetting in Europese regelgeving voor scheepvaart (CLINSH) en zijn we in 2016 daarmee gestart na subsidietoekenning. In Nijmegen worden met name pilots voor walstroomvoorzieningen uitgevoerd.
- We bevorderden duurzame en schonere stadsdistributie. We zijn daarom sinds 2014 aangesloten bij de landelijke Green

Deal Zero Emissie Stadslogistiek (ZES). Met steun van het Ministerie worden logistieke projecten uitgewerkt, zoals de binnenstaddistributie, bouwlogistiek en vervoer van afvalstoffen. Concreet is in 2016 de pilot bouwlogistiek op de campus Heijendaal gestart. De HAN inventariseert de te verwachten bouwstromen, de Omgevingsdienst Regio Nijmegen verkent de mogelijkheden van een omgevingsvergunning en de Radbouduniversiteit de mogelijkheden van een duurzamere aanbesteding. Voor de binnenstad wordt in 2017 ook een meting gedaan naar vervoer van de belangrijkste stromen transport in de belangrijkste toegangswegen van het centrum. Dit moet uitmonden in een plan voor stedelijke distributie in 2017. Dar onderzoekt de mogelijkheden om de afvalstromen van en naar het centrum beter en schoner te organiseren, onder meer met elektrisch vervoer. Bij de DAR zijn, naast de al 3 rijdende vrachtwagens voor huisvuilinzameling, nog eens 2 huisvuilvrachtwagens aangeschaft. Daartoe is door gemeente Nijmegen een subsidie verstrekt op de meerkosten voor investering.

- De projecten de Groene kracht en de Groene Hub zijn in 2016 overgegaan in de 3 hoofdonderwerpen van de Investeringsagenda van het Stedelijk Netwerk Arnhem Nijmegen. De 3 hoofdonderwerpen zijn energietransitie, duurzame mobiliteit en circulaire economie. Hierover wordt gerapporteerd onder hoofdstuk duurzame mobiliteit.
- In 2016 zijn, op basis van aanvragers, in totaal 31 laadpalen gerealiseerd op strategische locaties in de openbare ruimte. De 31 laadpalen zijn aanvullend op de in 2015 gerealiseerde 16 openbare laadpalen voor elektrische auto's. De 31 palen hebben allemaal twee aansluitingen waardoor er nu plek is voor 60 auto's. Tot de zomer van 2017 verwachten wij op basis van aanvragers en budget nog ongeveer 10 laadpalen te plaatsen. In 2017 zal de huidige concessie voor het plaatsen van laadpalen door Engie aflopen. In 2016 is met de projectgroep openbaar laden GLD, besloten om in 2017 een nieuwe concessie op de markt te zetten voor het plaatsen van laadpalen in Gelderland.

Betere verkeersdoorstroming

- We hebben doorstromingsmaatregelen uitgevoerd (Dynamische Verkeer Management) op de Groene route.
- We hebben het fietsgebruik bevorderd.

4.4. Smart Emission

(Participatie door meten luchtkwaliteit door burgers)

Het 'Smart Emission' project draait om het in kaart brengen van luchtkwaliteit, geluid, trillingen en meteorologische indicatoren in de stad op een fijnmazig schaalniveau, door inwoners met zogenoemde burger-sensor-netwerken. Deze pilotstudie richt zich op de stad Nijmegen (binnen de gemeentegrenzen van de stad). Hier is een testbed

ingericht (ca 30 burgers met verschaftte sensoren) waar het projectteam, in samenwerking met inwoners de lokale variatie in luchtkwaliteit (NO₂, CO, CO₂, O₃), geluid en trillingen in kaart brengen met behulp van goedkope sensoren. In het project wordt getest of deze sensor-data aanvullend inzicht kan opleveren op lokaal en stadsniveau, als aanvulling op de beschikbare professionele data van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit van het RIVM. In het project wordt gekeken naar welke (geo)infrastructuur er nodig is om deze burger-sensor-netwerk data te verwerken en hoe deze data gevisualiseerd kan worden ten behoeve van dialoog tussen onderzoekers en de lokale bewoners.

Met behulp van deze informatie kunnen zogenoemde 'externaliteiten' van de stad beter zichtbaar worden gemaakt. Externaliteiten zijn zaken die niet in reguliere economische afwegingen worden meegenomen, maar die wel effect kunnen hebben op de algemene gezondheid van een stad en haar inwoners. Tenslotte zijn de planologen van de Radboud Universiteit benieuwd hoe de samenwerking tussen burgers en lokale overheid zich kan aanpassen aan deze nieuwe vormen van Open Data, democratisering van kennis, actieve burgers en resulterende vormen van 'bottom-up planning' processen.

De eigen inbreng van de Nijmeegse burger resulteerde in nieuwe projecten, zoals het monitoren van de houtstook in een betreffende wijk en het meten van de geluidsoverlast van een supermarkt - lokaal beleid op basis van big data, zonder dat de gemeente 'Big Brother' speelt. Ondertussen onderzochten de planologen van de Radboud Universiteit de verhouding tussen burgers en lokale overheid en hoe die zich kan aanpassen aan nieuwe vormen van Open Data, democratisering van kennis, actieve burgers en resulterende vormen van 'bottom-up planning' processen.

De pilot Smart Emission werd een succesverhaal. Het Nijmeegse project werd door Smart City Data verkozen tot het 'slimste project van 2016'. "Het project is zeer goed doordacht, compleet, robuust opgezet en uitgevoerd", schreef de jury. "Het is duidelijk dat de gemeente dit project als een kans ziet (sociale innovatie). Deze proactieve houding heeft het wantrouwen in de overheid enorm verminderd." Het project Smart Emission, dat onder het programma Maps4Society valt, eindigde per 1 januari 2017. De data-infrastructuur blijft voorlopig nog in stand en er wordt gewerkt aan een doorstart. Kijk ook op de projectsite <http://smartemission.ruhosting.nl/> voor meer achtergrond informatie, het dataplatform en de viewers.

4.5. Nijmegen-West Weurt

- Gezamenlijke aanpak met Kronenburger Forum krijgt vervolg
- Bewoners uit Hees, Heseveld, Neerbosch-Oost en Waterkwartier overleggen met gemeente over metingen van milieu-effecten van de Stadsbrug.
- Milieusituatie en -beleving in Nijmegen-West Weurt is verbeterd.
- TPN-West is innovatief bedrijventerrein.

Kronenburger Forum

Na de afronding van het programma in 2010 is besloten om bedrijven, bewoners- en milieuorganisaties te blijven informeren over de milieukwaliteit. Het Kronenburger Forum is in 2016 twee keer bijeen geweest en heeft er bij de provincie Gelderland, gemeente Nijmegen en gemeente Beuningen op aan gedrongen om het meetnet fijn stof, de website met 'realtime' informatie en de dialoog in de komende jaren voort te zetten. Het Kronenburger Forum wil gevraagd en ongevraagd advies geven aan de colleges van gemeenten Nijmegen en Beuningen in de komende jaren. Hiermee willen ze bereiken dat de informatievoorziening over bestemmingsplannen, externe veiligheid en individuele vergunningen goed geregeld is.

Werkgroep West wil groene buffer

Eerder zijn in overleg met de werkgroep West Wil Groene Buffer afspraken gemaakt over uitwerking en uitvoering van de motie West krijgt een Groene Buffer (september 2012).

In de motie roept de Raad het college op om:

1. Na oplevering van de Energieweg en de Stadsbrug de Oversteek voor een periode van minstens 5 jaar de intensiteit, samenstelling en doorstroming van het verkeer op de Energieweg en Neerbosscheweg te meten en de effecten op luchtkwaliteit en geluid te monitoren.
2. Bij het monitoren de bewoners een volwaardige rol te geven en hen ook bij de keuze van de te treffen maatregelen te betrekken.
3. Een 'groenfonds' te vullen met een bedrag van 1 miljoen euro uit de exploitatie van de Stadsbrug zodat indien de effecten van het verkeer een verslechtering laten zien op luchtkwaliteit (over de norm) en op geluid (slechter dan nu het geval is) aanvullende maatregelen getroffen kunnen worden.
4. Indien het in 2018 niet nodig blijkt om aanvullende maatregelen te treffen, samen met de bewoners een plan te maken om dit groenfonds in te zetten voor groen

Informatievoorziening

Er is met bewoners van West overeenstemming over een programma van monitoring van geluid, lucht en verkeer en ook over de wijze waarop de resultaten van de metingen zullen worden geïnterpreteerd. Hierbij is ook afgesproken bij welke (dreigende) overschrijdingen het nemen van maatregelen zal worden voorgesteld. Voor bewoners is het belangrijk dat voor verkeer, geluid en lucht meetgegevens voorhanden zijn, om te kunnen beoordelen of deze aansluiten bij berekende waarden die jarenlang door de gemeente zijn gepresenteerd. Deze informatie is terug te vinden op de website www.westenweurt.nl. In bestaande wijkoverleggen wordt desgevraagd toelichting gegeven. Bij de bepaling van de agenda hebben de bewoners het initiatief.

Tussentijdse resultaten

Verkeerstellingen Nijmegen- West

Via meerdere systemen wordt informatie gewonnen over het verkeer (GSM, Bluetooth, GPS-systemen, detectie bij verkeerslichten). Met behulp van deze big data hebben we een beeld van de hoeveelheid passerende motorvoertuigen over de Energieweg. Na een sterke toename van het verkeer op de Energieweg in 2014 (10 tot 15% ter hoogte van het Gaziantepplein en 38% ter hoogte van het Industrieplein), zien we in 2015 een stabilisatie van het verkeer. Op de Energieweg constateren we een lichte toename van het verkeer, slechts 2%. Dit komt overeen met de verwachte ontwikkeling in de mobiliteit.

Geluidsbelastingen

De gemeente en de bewoners hebben afgesproken dat er maatregelen worden getroffen als de geluidsbelasting met meer dan 1,5 dB stijgt ten opzichte van de situatie in 2007. Metingen moeten samen met de verkeerstellingen over een heel jaar een reëel beeld geven van de geluidbelasting in dat jaar. Zodoende is er een beeld van de geluidbelasting in 2007, 2013 en 2014 en 2015. Eind april 2017 zijn de meetresultaten over 2016 te verwachten. In overleg met de actiegroep West Wil Groene Buffer zijn er zeven meetlocaties gekozen om het geluid van de Neerbosscheweg en de Energieweg te monitoren.

In 2015 is de geluidsbelasting op alle meetpunten toegenomen ten opzichte van 2014. Bij vier meetpunten blijft de geluidsbelasting onder het niveau van 2007. Bij het meetpunt Dorpsstraat 98 (0,2 dB) neemt de geluidsbelasting minimaal toe ten opzichte van 2007. Bij de Mayasalaan 15 (+1,63dB) en de Energieweg 19 (+2,99dB) neemt de geluidsbelasting met meer dan 1,5dB toe ten opzichte van het niveau van 2007. Voor het meetpunt Energieweg 19 kan worden gesteld dat de overschrijding van de 1,5dB-grens structureel van aard is. In 2014 lag de geluidsbelasting hier namelijk ook al 2,64dB boven het niveau van 2007. Deze structurele toename wordt vermoedelijk veroorzaakt door vervuild of versleten asfalt.

De meetresultaten worden tevens gebruikt om de verkeersmodellen te ijken. Met deze geijkte verkeersmodellen is de geluidsbelasting op alle rekenpunten uit het model van 2007, het referentiemodel, berekend. Eind juni 2017 zijn de rekenresultaten van 2016 te verwachten. Het algemeen beeld is dat de geluidsbelasting door de Energieweg en, in sterkere mate, de Neerbosscheweg is toegenomen. Bij enkele adressen (circa 13%) is de geluidsbelasting toegenomen ten opzichte van 2007. Bij circa 7% van de adressen betreft dit een toename groter dan 1,5dB. Deze adressen liggen niet in elkaars nabijheid.

Metingen stikstofdioxide (NO2) en fijn stof (PM10, PM2,5)

In overleg met bewoners waren per 1 januari 2013 enkele

meetpunten voor stikstofdioxide in de buurt van de Energieweg en de Neerbosscheweg toegevoegd, ten koste van enkele bestaande meetpunten in de rest van Nijmegen.

Het sinds 2006 bestaande meetnet fijn stof is ongewijzigd. In de vorige rapportage meldden wij dit meetnet per juli 2016 zou stoppen vanwege bezuinigingen en dat er ter vervanging nieuwe vormen van meten zouden worden uitgerold. Het meetnet fijn stof is, bij gebrek aan alternatieven, nog niet gestopt. Het huidige meetnet wordt in stand gehouden tot het nieuwe meetnet operationeel is. Het nieuwe meetnet kent vele voordelen: meer meetpunten, herkenbare meetpunten bij woningen, minder arbeidsintensief.

Gemeten waarden van fijn stof (PM10 en PM2,5) laten de laatste jaren een stabilisatie zien op een relatief laag niveau, rond 13ug/m3 jaargemiddeld voor PM2,5 en rond 20 ug/m3 jaargemiddeld voor PM10. Er is geen duidelijke invloed van verkeer over de Oversteek te zien.

Gemeten waarden van stikstofdioxiden (NO2) laten in 2015 en 2016 een verdere lichte daling of stabilisatie zien. De lichte stijging die in 2014 was te zien bij het meetpunt aan de Energieweg is in 2015 teniet gedaan. Voor NO2 is er geen duidelijke invloed van verkeer over de Oversteek te zien.

Milieusamenwerking succesvol

Het bedrijventerrein TPN-West, dat oorspronkelijk bekend stond als probleemgebied, ontwikkelt zich nu tot een innovatiegebied op het vlak van milieuvriendelijke logistiek en energie. Deze samenwerking met alle betrokkenen heeft daarbij geïnspireerd tot diverse nieuwe projecten, die nu voortgaan met eigen financiering, dynamiek en eigenaar, zoals:

- Schone brandstoffen (rijden op LNG en groen gas, elektrisch rijden). Het bedrijf ENGIE wil bij de centrale in Nijmegen een duurzaam energiepark realiseren, waar onder meer LNG getankt kan worden. LNG wordt gezien als de enige bedrijfseconomisch haalbare schone brandstof voor transport en binnenvaart. De gemeente Nijmegen is daarbij partner maar ook bevoegd gezag om de veiligheidsrisico's te bewaken. Het Kronenburger Forum zal één van de platforms zijn om de ontwikkelingen te volgen en de colleges van Beuningen en Nijmegen te adviseren.
- Verbeterde klachtenregistratie en -afhandeling.
- Er zijn verschillende positieve resultaten behaald in 2016. Zo is het communicatieprotocol, opgesteld door de ODRN en de tien belangrijkste bedrijven in West en Weurt, uitgewerkt. Daarnaast is er gezamenlijk met de gemeente Beuningen, in nauwe samenwerking met omwonenden en bedrijven, een start gemaakt met het opstellen van een Omgevingsvisie voor het industriegebied TPN-West.

5. Geluid

5.1 Uitvoering gemeentelijk geluidsbeleid

- Opstellen en handhaven van geluidsvoorschriften bij vergunningen en ontheffingen. Onze adviezen voor ruimtelijke en bouwplannen moeten geluidsoverlast beperken.

Toenemend verkeer, burenen, bouwactiviteiten, bedrijven en evenementen zorgen regelmatig voor geluidsoverlast. Om geluidsoverlast te voorkomen en aan te pakken, heeft de gemeente de volgende taken:

- opstellen geluidsvoorschriften bij vergunningen en ontheffingen en randvoorwaarden tijdens planvorming;
- controle en handhaving van geluidsvoorschriften;
- geluidsisolatie van woningen;

Opstellen geluidsvoorschriften

We voeren onderzoek uit en brengen advies uit voor geluidsvoorschriften in onder meer bestemmingsplannen, verkeersplannen, bouwvergunningen, milieuvergunningen en evenementen in de open lucht. Deze adviezen en voorschriften zijn bedoeld om vooraf onnodige geluidsoverlast te voorkomen en ervoor te zorgen dat wettelijke geluidsnormen niet worden overschreden.

In 2016 ging het om de volgende aantallen onderzoeken en adviezen.

Tabel: Aantallen geluidsonderzoeken en -adviezen.

Geluidsonderzoek en advisering	2013	2014	2015	2016
Omgevingsvergunning	202	130	34	241
Evenementen in de open lucht	104	281	174	140
Bouwwerkzaamheden	17	14	12	13
Verkeersplannen	0	0	4	5
Hogere Waarde besluiten	11	9	5	3
Festiviteitenregeling inrichtingen	21	30	22	24
Bestemmingsplannen	31	25	25	36

Zonebeheer bedrijven

Speciale gevallen zijn de grote industrieterreinen. In gemeente Nijmegen zijn drie 'gezoneerde' industrieterreinen:, Nijmegen-West/Weurt, Winkelsteeg en betonindustrie De Hamer.

Om deze terreinen ligt een geluid zonegrens. Buiten deze zonegrens mag slechts beperkt lawaai te horen zijn. Dit garandeert de leefbaarheid in de omliggende wijken en geeft economische zekerheid aan de bedrijven. Door 'zonebeheer' ziet de gemeente er op toe dat de geluidsgrenzen niet worden overschreden.

Controle en handhaving

Onderstaande tabel geeft een overzicht van geluidhandhavingsacties (alleen de acties waarbij bureau Leefomgevingskwaliteit betrokken was).

	2013	2014	2015	2016
Handhaving APV vergunningen	43	34	18	10
Handhaving Bouwlawaaai	10	14	3	2
Handhaving Vierdaagsefeesten	1	1	1	1
Handhaving Milieuvergunningen Wm	7	27	16	15

Geluidsisolatie

Een aantal bestaande woningen langs drukke wegen met een hoge geluidsbelasting komen in aanmerking voor geluidsisolatie op kosten van de Rijksoverheid. De uitvoering is gedelegeerd aan de gemeente Nijmegen. Wij voeren jaarlijks gevelisolatieprojecten uit.

In 2016 17 woningen uit het project Oranjesingel voorzien van geluidwerende voorzieningen en zijn de aanschrijvingen en woningopnames voor het project Groenestraat/Muntweg gestart. Inmiddels hebbe 17 eigenaren aangegeven dat zij geen interesse hebben om mee te doen of ze hebben niet gereageerd.

Gesaneerde woningen	2013	2014	2015	2016
Met gevelisolatievoorzieningen	20	15	0	17
Zonder isolatievoorzieningen	36	33	0	17

6. Groen en ecologie

6.1 Groenbeleid

Nijmegen is een groene stad, gelegen in een afwisselend landschap. Het rivierengebied met de Waal en de uiterwaarden aan de ene zijde, aan de andere zijde de hoger gelegen bosgebieden op de stuwwalhelling. Deze ligging op een knooppunt van verschillende landschappen maakt Nijmegen zo uniek.

In het Groenplan De Groene Draad (Kansen voor het Nijmeegse groen) en het Handboek Stadsbomen (Het groene kapitaal van Nijmegen) hebben we het gemeentelijk groenbeleid verwoord. In deze documenten is de hoofdgroenstructuur en de hoofdboomstructuur vastgelegd. Ontwikkelingen in deze hoofdstructuren zijn niet gewenst. Voor beide geldt het 'nee - tenzij' principe. Aantasting is alleen aanvaardbaar wanneer hier een groot maatschappelijk belang mee gediend is. In alle gevallen is een compensatie noodzakelijk. Dit kan door een kwantitatieve compensatie door elders vervangend groen aan te leggen, maar ook in de vorm van een kwalitatieve verbetering van het groen. In het Groenplan wordt het aanwezige groen beschreven en de groene ambities benoemd. Het is een sturingsinstrument en een leidraad voor toekomstige stedelijke ontwikkelingen. Met het Handboek Stadsbomen kan het bomenbestand op een duurzame wijze voor de toekomst behouden blijven en ontwikkeld worden.

De beschrijving en de ontwikkelingsmogelijkheden van het groen in de binnenstad is opgenomen in de Groene Allure Binnenstad Nijmegen. Dit is een ideeënboek met een breed scala aan toepassingen van groen om aanpassing aan de klimaatverandering te realiseren.

In 2016 hebben we een goede start te gemaakt in opzetten van samenwerking met organisaties en burgers rond het thema biodiversiteit. Dit doen we met het oogmerk de biodiversiteit en de biomassa's in onze stad te vergroten en bovendien meer onder de aandacht te brengen bij bewoners maar ook beleidsmakers.

We zijn in 2016 gestart met actualisatie van het gemeentelijk groenbeleid, mede met het oog op de omgevingsvisie die over enkele jaren gereed moet zijn, conform landelijke wetgeving.

6.2 Groenprojecten

Het behoud van en de verbetering aan het groen in Nijmegen gebeurt via beleid en via aparte projecten. Dit laatste kunnen zelfstandige groenprojecten zijn, maar ook projecten

die voortkomen uit woonmilieuverbetering of die 'meeliften' met andere projecten.

Beleid

- Ook in 2016 hebben wij gewerkt aan de optimale afstemming tussen ons stedelijke groen en de ruimtelijke ontwikkelingen, en aan optimale afstemming van beheer, sport, spel, initiatieven voor stadslandbouw en wensen voor eetbaar openbaar groen.
- In 2016 hebben wij een bijdrage geleverd aan het gemeentelijke locatiegebonden evenementenbeleid, waarbij speciale aandacht voor de belangen van ons groen. Dit beleid is inmiddels vastgesteld.
- Bij al onze ruimtelijke projecten, bestemmingsplannen en andere beleidsdocumenten hebben we gezorgd voor de doorwerking van ons groenbeleid en van wetgeving zoals Flora- en Faunawet en Natuurbeschermingswet, met als belangrijk oogmerk duurzame stedelijke ontwikkeling
- Buiten onze gemeentegrenzen zijn wij onder meer nauw betrokken bij de realisatie van Park Lingezegen; daarbij werken wij samen met onze partners in de Gemeenschappelijke Regeling en in samenspraak met De Gebruikersraad Park Lingezegen aan de speerpunten voor de komende jaren. Inmiddels is in het park een viertal kleine voedselbossen gerealiseerd. In deelgebied De Woerdt ontplooit Stichting Akkers van Doornik op dat vlak veel initiatief, en de gemeente steunde de stichting financieel voor haar drukbezochte en succesvolle studiedag over natuurlijke landbouw, die circa 250 bezoekers trok. Natuurmonumenten beheert voor gemeente Nijmegen en Vitens Heumensoord, totaal 500 hectare groot. Hier is in het najaar van 2015 een Noodopvang voor circa 3.000 vluchtelingen gecreëerd, hetgeen uiteraard de natuurbescherming voor een deel van Heumensoord goeddeels onmogelijk maakt. Met het COA zijn goede afspraken gemaakt omtrent beperking van schade en overlast en omtrent herstel achteraf. Na vertrek van de vluchtelingenopvang is naar ieders tevredenheid het herstel- en compensatieplan uitgevoerd. In 2016 hebben wij verder gewerkt aan een nieuw beheerplan voor De Vier Perken/Westermeerwerk (buiten onze gemeentegrens), Driehuizen en Mariënbosch. Dit beheerplan stellen we in 2017 vast; vaststelling in 2016 bleek niet haalbaar.
- Bij realisatie van groen- en waterprojecten staat participatie voorop. Veel tijd hebben we gestoken in actualisering van het beheer van de oevers van waterpartijen. Dit vereiste minutieus veldonderzoek.

Projecten

- De besteding van de opbrengst van verkoop van een deel van Heumensoord hebben wij in 2016 voortvarend doorgezet met realisatie parklocatie Spechtstraat. In voorjaar 2017 wordt dit park feestelijk geopend.

- In het kader van Woonmilieuverbetering is het voedselbos op locatie Noviokassen gerealiseerd, is in wijk Rozenbuurt meer ruimte voor groen gekomen, hebben we het in verval zijnde populierenbos aan de Streekweg voor de helft gerooid en opnieuw ingeplant, met een zeer divers assortiment, met name vruchtdragend ten behoeve van onder meer de das die er een burcht heeft; ook is er een poel met boomgaard aangelegd.
- In het kader van Groen Verbindt zijn vele projecten gerealiseerd, de meeste op verzoek en met betrokkenheid van bewoners, zoals de feestelijke uitreiking van 200 fruitbomen aan nieuwe inwoners van Nijmegen Noord, verricht door de Stichting Co Bomen. Groen Verbindt leverde ook een financiële bijdrage aan het project Binnentuin Oude Weeshuis: een stenige binnenplaats is veranderd in een groen eldorado voor de buurt, waarbij ook de daken die afwateren richting binnentuin zijn afgekoppeld.
- Wij werkten verder aan de projecten Donjon, renovatie Valkhofpark, bouw Natuur- en Cultuurhistorisch Centrum in de Stratemakerstoren/Bastei. Deze projecten zien we, samen met de brug over 't Meertje, in onderlinge samenhang (Valkhofkwartier/Oostelijke Waalkade) en in samenhang met hun omgeving zoals Nijmegen omarmt de Waal en Waalweelde.

Tot slot: Nijmegen slaagde er in 2016 in om gekozen te worden tot European Green Capital 2018. Dit is ook voor het groen in en om de stad en voor de betrokkenheid vanuit de stad uitermate belangrijk.

7 Water

- Het Waterservicepunt fungeert als loket voor hemelwater, grondwater en hoogwater.
- Nijmegen voldoet met duurzame maatregelen aan de doelstellingen voor de reductie van de vuilemissie van de riolering.
- In ons rioolbeheer werken wij risico-gestuurd, wijkgericht en kostenbewust. De regionale samenwerking in de afvalwaterketen in het 'Rijk van Nijmegen' is in 2016 voortgezet.

7.1 Waterbeleid en communicatie

- We hebben uitvoering gegeven aan het in 2015 geactualiseerde Afvalwaterakkoord met waterschap Rivierenland, met afspraken over de inzameling, transport en zuivering van stedelijk afvalwater en hemelwater.
- Het Waterservicepunt (WSP) en de website www.waterbewust.nl informeren over hemelwaterafkoppeling, stedelijk waterbeheer en de aanleg van groendaken. Het WSP fungeert sinds 2009 ook als grondwater- en hoogwaterloket. In 2016 is het Waterservicepunt weer gescheiden van het Loket Duurzaam Wonen.

Het waterbeleid van de gemeente Nijmegen is vastgelegd in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2017-2023, het Waterplan Nijmegen 2001 (Nijmegen-Zuid) en het Waterhuishoudkundig Inrichtingsplan Waalsprong (2009).

Het waterplan voor Nijmegen-Zuid stuurt het waterbeheer aan in de vijvers Dukenburg, Lindenholt en Neerbosch. Dit waterplan liep tot en met 2015, met een uitloop in 2016. Het waterbeleid is nu verankerd in het nieuwe GRP 2017-2023.

Hierin zijn zes ambities geformuleerd op het gebied van: 1) klimaatadaptatie, energie en grondstoffen; 2) samenwerking en dienstverlening; 3) beperken regenwateroverlast; 4) beperkt houden gezondheidsrisico; 5) tegengaan structurele grondwateroverlast; 6) optimaliseren van beheeractiviteiten.

Afvalwater

In 2016 hebben we uitwerking gegeven aan het in 2015 geactualiseerde Afvalwaterakkoord met waterschap Rivierenland. Dit akkoord regelt duurzame inzameling, transport, zuivering en verwerking van stedelijk afvalwater en hemelwater. Met ingang van 2014 voldoet Nijmegen met duurzame maatregelen aan de doelstellingen voor de reductie van de vuilemissie van de riolering.

Voor de regionale samenwerking in de afvalwaterketen is de intentieverklaring van 2012 in 2013 uitgewerkt tot een

samenwerkingsovereenkomst met de buurgemeenten Millingen aan de Rijn, Ubbergen en Groesbeek en waterschap Rivierenland. Hiermee geven we invulling aan de afspraken over doelmatig beheer van de afvalwaterketen, zoals die in 2011 landelijk gemaakt zijn in het Bestuursakkoord Water. De samenwerking is daarmee ook inhoudelijk op gang gebracht. Sinds medio 2014 is de samenwerking ook vorm gegeven met gemeenten Beuningen, Druten, Heumen en Wijchen.

Klimaatadaptatie

In 2015 is in regionaal verband met alle gemeenten in het Rijk van Nijmegen en Land van Maas en Waal onderzocht wat de effecten zijn van klimaatverandering. Waterschap Rivierenland en de provincie Gelderland trekken in dit project samen met gemeente Nijmegen. Waar treedt er (regen)wateroverlast op? Waar zijn er watertekorten en/of waterkwaliteitsproblemen voor de landbouw en het stedelijk groen? Waar is sprake van hittestress? In fase 1 is een regionale knelpunten & kansenkaart gemaakt met bijbehorend rapport. In fase 2 (start 2017) zullen klimaat-ateliers volgen in alle gemeenten en bij waterschap en provincie om gedetailleerder de knelpunten, maar ook de kansen in beeld te brengen. Het uiteindelijke doel voor alle partijen is om een klimaat-adaptatiestrategie op te stellen voor de regio en daarna ook in elke gemeente conform de doelen van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Deze klimaatadaptatiedoelen staan straks ook in de Omgevingsvisie.

Waterservicepunt en website

Het Waterservicepunt werkt als helpdesk en verzorgt een website (www.waterbewust.nl). Het servicepunt geeft actief informatie over afkoppeling van regenwater en over aanleg van groendaken. Ze is betrokken bij het stedelijk waterbeheer in Nijmegen en de bewonersparticipatie bij de herinrichting van de vijvers. Sinds 2009 fungeert het Waterservicepunt ook als informatieloket voor grondwater en hoogwater op de rivier. In 2016 is het Waterservicepunt weer gescheiden van het Loket Duurzaam Wonen.

7.2 Hemelwater

We blijven, risicogestuurd en kostenbewust, werk maken van het beperken van regenwateroverlast en het afkoppelen van verhard oppervlak van de riolering.

De gemeente wil niet dat schoon hemelwater onnodig wordt vervuild door het via de vuilwaterriolering af te voeren. Daarom koppelt zij van verhard oppervlak afstromend hemelwater af van de gemengde riolering. Het hemelwater dat in de grond zakt vult de grondwaterstand aan (drinkwaterwinning) en voorkomt bij piekbuien een te grote belasting van het rioolstelsel. Bij de nieuwbouwplannen

bijvoorbeeld in de Waalsprong wordt hier streng op gelet door het waterschap (watertoets).

In 2013 en 2015 zijn onderzoeken uitgevoerd in verband met opgetreden regenwateroverlast van 2009, 2011, 2012, 2014 en 2015. Met de bewoners is bekeken hoe dit in de toekomst voorkomen kan worden. In 2014 zijn concrete plannen voor aanpak opgesteld, die in 2015 en 2016 grotendeels zijn uitgevoerd.

Afkoppelopgave

In 2016 is doorgegaan met afkoppelen van regenwater bij rioolreconstructies, bij vervanging van wegen en bij autonome projecten. Dit wordt gecombineerd met het afkoppelen van daken van particulieren. Het in een vroeg stadium inschakelen van het Waterservicepunt werkt hierbij nog steeds goed. In 2016 is, naast afgekoppeld oppervlak in de openbare ruimte, via de subsidieregeling afkoppelen/groendaken ongeveer 0,9 hectare verhard oppervlak actief van de riolering afgekoppeld.

Watertaken

In onze gemeentelijke watertaken werken wij risicogestuurd, wijkgericht en kostenbewust:

- We gaven in 2016 invulling aan de in 2014 aangegane samenwerkingsovereenkomst (afval)waterketen met de gemeenten Berg en Dal, Heumen, Wijchen, Beuningen en Druten en waterschap Rivierenland. Voor deze samenwerkingsregio is becijferd dat al voldaan wordt aan de (landelijke) besparingsdoelstelling voor 2020. De samenwerking legt daarom nadruk op het verbeteren van kwaliteit en beperken van kwetsbaarheid.
- We hebben projecten uitgevoerd om de kwaliteit van ons afvalwaterstelsel in stand te houden, waarbij we nadrukkelijk de bewoners van buurten en straten betrokken en rekening hielden met overige investeringsplannen van gemeente en derden.
- We hebben zeer gericht de informatievoorziening aan burgers en bedrijven over het voorkómen van regenwateroverlast verbeterd.
- We hebben bevindingen van de tussenevaluatie (2013) verwerkt in het nieuwe gemeentelijke rioleringsplan 2017-2023, dat in september 2016 door de gemeenteraad is vastgesteld.

7.3 Stadswateren

Het beheer en onderhoud van de stadswateren van Nijmegen zijn in eerste instantie taken van Waterschap Rivierenland. Maar de gemeente heeft hierin ook een taak.

Gezond maken van de stadsvijvers

Voor het gezond maken van stadsvijvers aan weerszijden van het Maas-Waalkanaal liep een uitvoeringsprogramma tot 2016. In het nieuwe GRP 2017-2023 wordt voor het watersysteem een nieuw uitvoeringsprogramma opgesteld. Het meten van de waterhoeveelheid en de waterkwaliteit liep via het monitoringsplan voor de periode 2010-2016. Dit wordt in 2017 geactualiseerd.

Verbeteren van het oppervlaktewatersysteem

In 2016 hebben we verder gewerkt aan de optimalisatie van het watersysteem door knelpunten bij duikers aan te pakken en de waterbergingscapaciteit te vergroten. De stuw bij Tolhuis is door de gemeente samen met het waterschap vernieuwd en is ook geautomatiseerd. Waterschap en gemeente kunnen hierdoor beter inspelen op de berging van grote regenbuien.

7.4 Grondwater

- Het grondwaterloket dient als eerste aanspreekpunt voor burgers voor vragen over grondwater. Het loket is ondergebracht bij het al bestaande Waterservicepunt.

Waterwetgeving en beleid

In 2010 is de Waterwet van kracht geworden. Op grond van deze wetgeving heeft de gemeente sinds 2008 een zorgplicht voor het grondwater. Kernbegrip daarin is: indien nodig moet de gemeente maatregelen in het openbare gebied treffen om blijvende nadelige gevolgen van de grondwaterstand zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Daarvoor moet de gemeente gebiedskennis opdoen en het eerste aanspreekpunt zijn voor de burger als die vragen hierover heeft. In 2009 is daarvoor een grondwaterloket opgezet, dat goed functioneert. Ook zijn er op nationaal, provinciaal en regionaal niveau (waterschap) nieuwe waterplannen opgesteld. Dit beleid is verder geïmplementeerd in ons nieuwe GRP 2017-2023.